

**Ocena sytuacji Spółki PROCHEM S.A. w 2017 r.
z uwzględnieniem oceny systemu kontroli wewnętrznej
i systemu zarządzania ryzykiem**

Ocena Spółki PROCHEM S.A. za 2017 r. dokonana została w trzech aspektach:

- wyników działalności,
- sytuacji Spółki,
- funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej i zarządzania ryzykiem.

I. OCENA WYNIKÓW SPÓŁKI ZA 2017 R.

Spółka w zakresie podstawowej działalności – sprzedaży usług inżynierskich i budowlanych – osiągnęła poziom 49,2 mln zł i jest to poziom sprzedaży, jeden z najniższych w ostatnich latach. W porównaniu do roku ubiegłego przychody były niższe o 60,5 mln zł. Tak silny spadek wynikał z zakończenia dużych kontraktów i równoległej utrzymującej się przez większość 2017 r. niekorzystnej sytuacji makroekonomicznej, przejawiającej się m.in. niskim poziomem inwestycji przedsiębiorstw.

Tak silne osłabienie poziomu sprzedaży mimo działań mających na celu obniżkę kosztów spowodowało, iż w zakresie działalności podstawowej rok 2017 zakończył się stratą na poziomie 3,7 mln zł.

Mimo niekorzystnego wyniku na działalności podstawowej ostateczny wynik Prochem S.A. był w 2017 r. bardzo dobry i wyniósł 12,7 mln zł. O tym wyniku zdecydowało zdarzenie jednorazowe – pozytywne rozstrzygnięcie wieloletniego sporu sądowego z PERN S.A.

Ostateczna ocena wyniku osiągniętego przez PROCHEM S.A. na 2017 r. nie jest zatem jednoznaczna. Z jednej strony niesatysfakcjonujący wynik na działalności podstawowej w dużym stopniu wynikający z sytuacji rynkowej i silnej reaktywności firm inżynierskich na niesprzyjającą koniunkturę, z drugiej bardzo dobry finalny rezultat wynikający z wygranego procesu, która to wygrana jest swoistego rodzaju skapitalizowanym efektem wcześniejszej profesjonalnej aktywności firmy. Można zatem uznać, że sumaryczna ocena wyników firmy jest jednak pozytywna i satysfakcjonująca akcjonariuszy.

Wyniki Grupy Kapitałowej PROCHEM S.A. to blisko 17 mln zysku netto. Głównym źródłem tego wyniku, oczywiście poza PROCHEM S.A., są wyniki spółki

7 -

deweloperskiej Irydion, odpowiedzialnej za realizację projektu ASTRUM. Pozostałe spółki z Grupy Kapitałowej miały w większości także pozytywny wpływ na ostateczny wynik.

II. SYTUACJA SPÓŁKI

Sytuacja makroekonomiczna w 2017 r. mimo relatywnie wysokiego wzrostu PKB (4,6%) nie sprzyjała działalności inżynierskiej będącej podstawową działalnością PROCHEM S.A. Przez większość roku utrzymywał się niski poziom inwestycji, dopiero w IV kwartale mieliśmy do czynienia ze skokowym wzrostem i w rezultacie rok zakończył się ponad 5% wzrostem inwestycji. Nie miało to już jednak wpływu na aktywność inżynierską PROCHEMU w 2017 r.

Przy niskich obrotach, z którymi mieliśmy do czynienia w roku ubiegłym i po zachwianiu płynnościowym z 2016 r. związanym z rozliczeniem kontraktu na Białorusi, podjęte zostały aktywne działania mające obniżyć bieżące koszty firmy. Głównie są one związane z kosztami pracy. Działania oszczędnościowe w tym obszarze są jednak limitowane potrzebą utrzymania podstawowego potencjału inżynierskiego. Nadmierna redukcja spowodowałaby utratę przewagi konkurencyjnej, jaką jest zdolność do kompleksowego wykonywania bardziej złożonych projektów. Z tą sytuacją mieliśmy do czynienia w 2017 roku, gdzie skala redukcji sprzedaży nie mogła zostać zrównoważona w takim samym stopniu redukcją kosztów.

Wzrost inwestycji z ostatniego kwartału 2017 r., utrzymujący się dobry poziom tych inwestycji w pierwszych miesiącach 2018 r. powinien wzmocnić rynek usług inżynierskich w roku bieżącym. Spółka odnotowuje w pierwszych miesiącach tego roku, zwiększenie liczby zapytań ofertowych, jak i też wzrost podpisanych umów na świadczenie usług, szczególnie w zakresie projektowania i usług inżynierskich.

Projektem mającym istotny wpływ na Spółkę jest projekt deweloperski ASTRUM realizowany wspólnie z partnerem finansowym. Wielkość projektu – około 22 tys. m², znacząca skala już zaangażowanych środków własnych, uruchamiane środki kredytowe, ale też konkurencyjna sytuacja na rynku powierzchni biurowych w Warszawie, tworzą konieczność wnikliwego nadzoru nad przedsięwzięciem i dokonywania bieżących ocen ryzyk związanych z jego realizacją, w tym przede wszystkim dotyczących pozyskania wiarygodnych najemców. Rok 2017 przyniósł

znaczące ożywienie, jeżeli chodzi o zainteresowanie najemców projektem. Spółka dokonała zmiany firmy pośredniczącej w poszukiwaniu najemców i podpisała umowę z renomowanym agentem firmą Cushman & Wakefield. Rada na bieżąco monitoruje stan najmu budynku oraz zainteresowanie potencjalnych najemców. Obecna sytuacja wskazuje na bardzo duże szanse na udaną komercjalizację budynku do końca 2018 roku.

III. OCENA SYSTEMU KONTROLI WEWNĘTRZNEJ I ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Zakres kontroli obejmuje swym zasięgiem przede wszystkim:

- działalność gospodarczą spółki - podstawową oraz pomocniczą,
- sprawozdawczość finansową i rozliczenia księgowo,
- zgodność działania spółki z obowiązującymi przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi,
- zatrudnienie i płace.

Specyfika działalności PROCHEM S.A. związana jest z realizacją na rzecz klientów złożonych przedsięwzięć inwestycyjnych.

W spółce istnieją i są stosowane systemy planowania i kontroli realizowanych przedsięwzięć. Systemy takie nie działają w czasie rzeczywistym, a sygnały z nich płynące są analizowane z opóźnieniem. Po negatywnych doświadczeniach z kontraktem białoruskim, dotyczących działania systemu kontroli Zarząd podjął działania naprawcze. Została zmieniona instrukcja „Kontroli kosztów usług” oraz mianowano nowego kierownika „Zespołu kontroli kosztów” odpowiedzialnego za wdrożenie modyfikacji i usprawnionych procedur. Rok 2017 był pierwszym, w którym system działał według nowych zasad.

Głównym zadaniem kontroli instytucjonalnej jest przeprowadzenie kompleksowych kontroli w zakresie najważniejszych zagadnień dla spółki oraz zbieranie i opracowywanie informacji dotyczących działalności komórek organizacyjnych spółki, wybranych problemów ekonomicznych i innych zagadnień, które w danym okresie uznane zostały przez Zarząd spółki za najbardziej istotne. Oprócz instytucjonalnej kontroli wewnętrznej w spółce istnieje także tak zwana kontrola funkcjonalna wykonywana przez kierowników różnych szczebli. Kierownicy ci sprawują nadzór nad

podległymi im pracownikami, polegający na sprawdzaniu stanu realizacji ustalanych zadań.

Czynności kontrolne prowadzone są we wszystkich fazach działalności w formie kontroli wstępnej, bieżącej i następnej. Dokumenty finansowo-księgowe poddawane są kontroli merytorycznej, formalnej i rachunkowej. Informacja o poprawności formalno-merytorycznej i rachunkowej opatrzona jest podpisem sporządzonym w sposób identyfikowalny (pełne imię i nazwisko) lub opatrzona pieczęcią imienną osoby upoważnionej oraz datą zatwierdzenia dokumentu.

W PROCHEM S.A. nie występuje odrębna, wydzielona organizacyjnie struktura zarządzania ryzykiem. Identyfikacją i oceną obszarów ryzyka zajmują się właściwe dla danego rodzaju ryzyka służby Spółki. Do ich obowiązków należy także zdefiniowanie działań niezbędnych do ograniczenia ryzyka.

Nadzór, ale też i kluczowe decyzje dotyczące skali ekspozycji na ryzyko podejmuje Zarząd Spółki. Analiza ryzyk ma w PROCHEM S.A. charakter systemowy, ujęty w różnego rodzaju procedurach, dotyczących poszczególnych ryzyk. W opinii Rady należy rozważyć wydzielenie (scalenie) w ramach struktury organizacyjnej jednostki odpowiadającej za ten newralgiczny obszar w Spółce.

Negatywne doświadczenie z kontraktem białoruskim doprowadziły do uszczelnienia i poprawy kontroli ryzyka. Dokonano przeglądu i usprawniono system zarządzania ryzykiem w trakcie realizacji kontraktów w ramach procesu „Zintegrowanego systemu zarządzania” poprzez podproces „Zarządzanie ryzykiem i szansami”. Proces ten oparty jest o wymagania międzynarodowej normy ISO-31000. Procedura obowiązuje we wszystkich jednostkach organizacyjnych Prochem S.A. zaangażowanych w przygotowanie oferty i realizację projektów.

W działalności Prochem zidentyfikowano następujące ryzyka:

1. Ryzyko wahań koniunktury

Spółka jest w wysokim stopniu podatna na wahania koniunktury w budownictwie i silnie uzależniona od popytu na usługi inżynierskie, który to popyt ma charakter cykliczny.

W celu ograniczenia wpływu tego ryzyka na wyniki i sytuację Spółki:

- prowadzony jest monitoring sytuacji makroekonomicznej i sytuacji w wybranych branżach
- kontynuowana jest dywersyfikacja przedmiotowa (działalność wykonawcza, deweloperska i utrzymanie ruchu),
- uruchamiana jest dywersyfikacja geograficzna (poprzez rozwój eksportu),
- optymalizowany jest poziom rezerw finansowych.

2. Ryzyko utraty kluczowych pracowników

Działalność Spółki opiera się na dobrze wykształconej i wykwalifikowanej kadrze pracowników, którzy są jednocześnie atrakcyjnym celem rekrutacji przez konkurencję.

W celu ograniczenia tego ryzyka Spółka stosuje:

- Monitoring rynku pracy i poziomu wynagrodzeń,
- Utrzymanie systemu szkoleń i podnoszenia kwalifikacji
- Programy motywacyjne dla kluczowej kadry
- Aktywny system naboru poprzez współpracę z uczelniami

3. Ryzyko wystąpienia zagrożeń przy wykonywaniu kontraktów

Rodzaje prowadzonej w PROCHEM S.A. działalności – przygotowywanie i zarządzanie projektami inwestycyjnymi dla klientów – powodują, iż jest to stale występujące ryzyko.

Dla jego ograniczenia PROCHEM S.A. stosuje:

- realistyczną kalkulację cenową przy zawieraniu kontraktów,
- monitoring zaawansowania kontraktów i ujawniania zagrożeń,
- dobór wiarygodnych podwykonawców,
- klauzule kontraktowe ograniczające górną wysokość kar umownych.

Stosowanie tych systemowych instrumentów pozwoliło uniknąć finansowych konsekwencji przy realizacji kontraktów zawieranych w warunkach kryzysowych, w tym w warunkach silnej konkurencji cenowej.

4. Ryzyko nierzetelności płatniczej

Instrumentami ograniczającymi ten stale występujący rodzaj ryzyka są:

- monitoring standingu klientów przed i w trakcie realizacji kontraktów,
- stosowanie wyspecjalizowanych procedur windykacyjnych,
- optymalizacja struktur płatności.

5. Ryzyko walutowe

Instrumentami ograniczającymi ten rodzaj ryzyka są:

- Monitoring i prognozowanie kursów walut,
- Terminowe transakcje walutowe,
- Zakup urządzeń i usług w walutach kontraktów

6. Ryzyko uzależnienia od dużych nabywców usług

Instrumentami ograniczającymi ten rodzaj ryzyka są:

- Monitoring umów ze znaczącymi dostawcami
- Zapisy kontraktowe zawierające elementy amortyzujące
- Utrzymanie partnerskich stosunków z powtarzalnymi klientami

PODSUMOWANIE

Zarówno w zakresie systemu kontroli, jak i zarządzania ryzykiem dokonane systemowe i personalne zmiany zwiększyły poziom bezpieczeństwa w funkcjonowaniu Spółki i ograniczyły ryzyko niedostrzeżenia istotnego zagrożenia w zakresie podstawowej działalności firmy

Podpisy członków Rady Nadzorczej:

1. Marek Garliński

2. Karol Żbikowski

3. Andrzej Karczykowski

4. Krzysztof Oblój

5. Marcin Pędziński

